

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Interkulturellt förhållningssätt

– en intervjustudie på en skola som medverkar i projektet Idéskola för mångfald

Frida Barkstedt & Frida Lindqvist

Examensarbete LAU370

Handledare: Anders Burman

Examinator: Kerstin Sundman

Rapportnummer: HT07-2450-03

Abstract:

Titel: Interkulturellt förhållningssätt- en intervjustudie på en skola som medverkar i projektet Idéskola för mångfald.

Författare: Frida Barkstedt och Frida Lindqvist

Termin och år: HT 2007

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Anders Burman

Examinator: Kerstin Sundman

Rapportnummer:

Nyckelord: mångfald, mångkulturell, interkulturell undervisning, Idéskola för mångfald

Vårt övergripande syfte med denna undersökning var att vi skulle få en djupare insikt i hur man arbetar i en mångkulturell skola. Framförallt med tyngdpunkt på hur man kan ta tillvara på **mångfalden**. Lahdenperä säger att interkulturell undervisning bör genomsyra alla mångkulturella skolors undervisning, det vill säga inte bara vara ett enskilt ämne utan ett förhållningssätt (2004:11). Samtidigt vet vi av våra egna erfarenheter av arbete i mångkulturella skolor att det oftast ser annorlunda ut i praktiken. Vi vill därför undersöka om lärarna medvetet arbetar utifrån ett interkulturellt förhållningssätt samt undersöka hur *Myndigheten för skolutvecklingens* projekt *Idéskola för mångfald* kan bidra till detta.

Övergripande frågeställning och problemfrågor: Hur arbetar man med interkulturell undervisning i en skola tillhörande projektet *Idéskola för mångfald*?

- Vad upplever lärarna som positivt/negativt med att arbeta på en mångkulturell skola?
- Genomsyras undervisningen i sin helhet av ett interkulturellt förhållningssätt eller sker detta bara vid enstaka tillfällen?
- Vilka krav ställs på lärarna och hur upplever de dessa?
- Vilka förändringar har skett och skall ske på skolan genom deras deltagande i projektet *Idéskola för mångfald*?
- Vilka effekter tror lärarna att projektet kommer att ha gällande skolans fortsatta utveckling?

Vi har i vårt arbete använt oss utav en intervjustudie, samt haft stöd av litteratur. Vår intervjustudie utgörs av fem intervjupersoner där samtliga är lärare. De har alla arbetat inom barnomsorgen mellan ca 20 – 40 år.

I resultatet fick vi fram att de flesta intervjupersonerna trivs bra med sitt arbete på en mångkulturell skola. De menar att blandningen av olika kulturer gör arbetet spännande och roligt. Flera av dem påpekar att det är mycket lärorikt att arbeta på en mångkulturell skola. Merparten av intervjupersonerna säger sig ta tillvara på elevernas olika bakgrund på så sätt att de talar om olika religioner, försöker bjuda in föräldrar till skolan och läser sagor från andra länder. De anser att de som lärare har svåra krav på sig, men betonar dock att det är bra med krav och att man får göra det bästa av situationen. Flera intervjupersoner påpekar att det är brist på resurser och menar på att man hade kunnat arbeta ännu bättre om det hade funnits mer personal. Nästan alla intervjupersoner var positiva till projektet Idéskola för mångfald och väl insatta i hur de skulle arbeta med detta. Sammanfattningsvis visar resultatet att undervisningen på denna skola inte helt genomsyras av ett interkulturellt förhållningssätt, utan att det mest verkar ske vid vissa speciella tillfällen. Enligt de lärare vi intervjuat så bidrar ändå Projektet Idéskola för mångfald till att lärarna blir mer medvetna om vad de gör och bidrar också till att de nu dokumenterar vad som sker på skolan på ett bättre sätt.

Förord

Vi har valt att skriva vårt examensarbete tillsammans då vi båda under utbildningens gång har utvecklat ett intresse för den mångkulturella skolan. Med tanke på att vi båda vill arbeta på en sådan skola i framtiden ansåg vi det som viktigt att fördjupa oss på området för att berika vår lärarprofession. Under arbetets gång har vi främst skrivit tillsammans men har även delat upp vissa avsnitt för att få tiden att räcka till. Vi har dock diskuterat om vad som ska finnas med i avsnitten och resonerat kring eventuellt upplägg.

Samarbetet oss emellan har fungerat utmärkt och har varit mycket givande för oss båda. Vi vill tacka vår handledare Anders Burman som stöttat oss och givit oss relevant respons.

Innehållsförteckning

Förord	3
1. Inledning.....	5
2.Syfte och problemformulering	6
3.Begreppsförklaring.....	7
3.1 Kultur	7
3.2 Mångkultur/mångfald.....	7
4.Teoretisk anknytning.....	8
4.1 Historisk bakgrund	8
4.2 Arbetet som lärare i en mångkulturell skola	9
4.3 Interkulturell undervisning	10
4.4 Sociokulturell inriktning	11
5.Projektet Idéskola för mångfald	13
5.1 Skolans beskrivning av projektet	14
5.2 Biblioteket	14
5.3 Närmiljön	15
5.4 IT-användningen	15
6.Metod	16
6.1 Vetenskapligt förhållningssätt.....	17
6.2 Urval.....	18
6.2.1 Beskrivning av skolan	18
6.2.2 Beskrivning av intervjupersoner	18
7.Resultat.....	19
7.1 Positiva aspekter av arbetet i en mångkulturell skola	19
7.2 Negativa aspekter av arbetet i en mångkulturell skola.....	19
7.3 Undervisning i en mångkulturell skola	20
7.4 Exempel på krav som ställs på lärare i en mångkulturell skola	21
7.5 Projektet Idéskola för mångfald	22
8.Diskussion	24
8.1 Metoddiskussion.....	24
8.2 Positiva och negativa aspekter av arbetet i en mångkulturell skola.....	24
8.3 Krav som ställs på lärare i en mångkulturell skola	26
8.4 Undervisningen i en Idéskola för mångfald	27
8.5 Framtiden	28
9.Slutdiskussion.....	29
Referenslista.....	30
Bilaga 1.	32

1. Inledning

Vi som skriver detta arbetet heter Frida Barkstedt och Frida Lindqvist och är båda födda 1982. Under utbildningens gång har vi båda gått inriktningarna Människa, Natur, Samhälle (40 p) samt Svenska för tidigare åldrar (40 p).

Vi har valt att skriva om arbetet i den mångkulturella skolan då vi båda haft vår verksamhetsförlagda utbildning på mångkulturella skolor och utvecklat ett intresse för detta. Med detta som bakgrund insåg vi att vi ville undersöka hur man kan arbeta med mångfalden i en mångkulturell skola. Vi ville även undersöka de positiva aspekterna av arbetet i en mångkulturell skola då vi upplever att det ständigt fokuseras på de negativa aspekterna. Vi insåg dock att vi måste ta med både negativa och positiva aspekter för att få en rättvis bild av hur det kan se ut i verkligheten.

Frågor kring den mångkulturella skolan förekommer ofta i media och är ett vanligt tema i dagens samhällsdebatt vilket bidrar till arbetets relevans för oss som blivande pedagoger och för samhället i stort.

Vi finner stöd för vårt val av ämne i LPO-94:

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där (Lpo-94:3-4).

Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet. Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Perspektivet skall präglade skolans verksamhet för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden (Lpo-94:6).

2. Syfte och problemformulering

Vårt övergripande syfte med denna undersökning är att vi ska få en djupare insikt i hur man arbetar i en mångkulturell skola. Framförallt med tyngdpunkt på hur man kan ta tillvara mångfalden. Utifrån våra egna erfarenheter på vår VFU har vi upplevt att det är en utmanande men svår uppgift att arbeta i en mångkulturell skola. Lahdenperä säger att interkulturell undervisning bör genomsyra alla mångkulturella skolors undervisning, det vill säga inte bara vara ett enskilt ämne, utan ett förhållningssätt (2004:11). Samtidigt vet vi av våra egna erfarenheter av arbete i mångkulturella skolor att det oftast ser annorlunda ut i praktiken.

Vi vill därför undersöka om lärarna medvetet arbetar utifrån ett interkulturellt förhållningssätt samt undersöka hur *Myndigheten för skolutvecklingens* projekt *Idéskola för mångfald* kan bidra till detta.

Den övergripande frågan för vårt arbete blev därför:

Hur arbetar man med interkulturell undervisning i en skola tillhörande projektet *Idéskola för mångfald*?

För att precisera den övergripande frågan har vi tagit hjälp av dessa problemfrågor:

- Vad upplever lärarna som positivt/negativt med att arbeta på en mångkulturell skola?
- Genomsyras undervisningen i sin helhet av ett interkulturellt förhållningssätt eller sker detta bara vid enstaka tillfällen?
- Vilka krav ställs på lärarna och hur upplever de dessa?
- Vilka förändringar har skett och skall ske på skolan genom deras deltagande i projektet *Idéskola för mångfald*?
- Vilka effekter tror lärarna att projektet kommer att ha gällande skolans fortsatta utveckling?

3. Begreppsförklaring

3.1 Kultur

Det finns hundratals definitioner av begreppet kultur. Ibland används begreppet i nationella sammanhang, tex "svensk kultur" och frambringar då ofta en slags nationella idealbilder. Denna bild av olika länders kulturer ger oftast ingen direkt rättvis bild. Den ligger med andra ord inte särskilt nära verkligheten (Westerberg 1993:211).

Kulturbegreppet är väl förekommande i dagens samhälle, dels i vårt vardagliga språk men också i massmedia och i politiska sammanhang. Begreppet har sedan länge funnits med inom samhällsvetenskapliga och humanistiska discipliner. Det finns en risk med begreppet kultur då det kan innefatta väldigt mycket och då det lätt kan leda till ett tänkande i termer av "vi och dom". När vi i alldagliga samtal talar om begreppet kultur i dagens samhälle syftar det ofta till olika folkslag och nationer. När man inom antropologin talar om kulturbegreppet så innefattar det tanken om bland annat de sociala nätverk som människor lever i, deras föreställningar om detta nätverk som de ingår i och vilken världsbild de har (Norman 1996:15-16).

När samhällsvetenskaper använder sig av kulturbegreppet intresserar de sig för de sidor hos människan som inte är medfödda utan istället inlärd. De inlärd kulturelementen innefattar människorna som lever i ett samhälle och som gör det möjligt att använda sig av kommunikation och samarbete. Innehållet i ett samhälles kultur bildas av uppfattningar, värderingar och idéer. Dessa är abstrakta ting men det finns även konkreta. De konkreta tingen är symboler, objekt och teknologi som i sin tur utgör exempel på de abstrakta (Giddens 2003:37).

"Kultur är värden, normer, beteendemönster och materiella resurser som är karaktäristiska för en viss grupp" (ibid:559).

3.2 Mångkultur/mångfald

Ordet mångfald betyder inte bara en sak. Det finns många olika saker som kan ingå i begreppet. Det syftar inte bara på personer med olika etnisk och kulturell bakgrund, utan det kan också vara att personer har olika kön, sexuell läggning, utbildning, ålder med mera. Begreppet är alltså mycket stort och kan innefatta många olika saker beroende på vad man syftar på (www.riksdagen.se).

Merparten av de industrialiserade samhällena är idag mångkulturella. Det vill säga att de visar upp en kulturell mångfald. Befolkningen i dessa samhällen innefattar olika grupper av människor. Dessa människor har till exempel olika språklig, kulturell och etnisk bakgrund (Giddens 2003:39).

4. Teoretisk anknytning

4.1 Historisk bakgrund

För att ge en bakgrund till den mångkulturella skolans uppkomst har vi valt att se tillbaka på invandringen till Sverige under andra halvan av 1900-talet.

Efter andra världskriget kom arbetskraftsinvandringen igång och då med en ökning under 1960-talet. Invandrarna som anlände till Sverige som arbetskraft var främst från Norden men också från Tyskland, Österrike, Italien, Grekland och Jugoslavien (Jansson, 2002:20). Enligt författaren var nettoinvandringen under 1970-talet 13 000 per år. På 1970-talet förändrades invandringen i stort från arbetskraftsinvandring till flykting- och anhöriginvandring. Dessa invandrare kom främst från Östeuropa och den så kallade *tredje världen* (ibid: 20). Med begreppet *invandrare* menar Jansson:

”Alla i Sverige bosatta utländska medborgare och f.d. utländska medborgare (=naturaliserade svenskar) med tillstånd att bo i Sverige och som är folkbokförda här. Även barn/vuxna födda i Sverige med minst en utrikesfödd förälder brukar räknas in eller anses ha utländsk bakgrund” (ibid:17).

Under 1980- och 1990-talet skedde en ökning av invandringen. I slutet av 1980-talet var, enligt Jansson, 50 procent av invandrarna av utomeuropeisk härkomst. Dessa 50 procent var främst invandrare från konfliktfyllda områden, anhöriga till dessa samt invandrare med ekonomiska flyktbehov. Anhöriga till flyktingar har i genomsnitt varit 55 procent av dem som beviljats uppehållstillstånd under 1990-talet (ibid:21).

Enligt Lundh var 5 procent av Sveriges befolkning vid årsskiftet 2003-2004 utländska medborgare. 12 procent av befolkningen var födda utomlands. Om man räknar in de barn som är födda i Sverige med föräldrar födda utomlands blir siffran 16 procent av Sveriges totala befolkning. Räknar man även med infödda barn med en förälder född utomlands blir det ett tillägg på en halv miljon (2005:19).

Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB) var antalet invandrade personer under år 2006, 95 750 personer, det vill säga de personer som invandrade just det året. Detta är en ökning på 47 procent jämfört med år 2005 (www.scb.se).

Skolan i Sverige har genomgått en förändring på grund av den invandring som skett efter andra världskriget. Sverige har blivit ett mångkulturellt land och SCB:s mätningar visar att det aldrig funnits så många invandrare här som det gör nu.

Med tanke på att vi numera lever i ett mångkulturellt samhälle så ställs det vissa krav på skolan och dess tillhörande institutioner. Vi har många människor med olika etnisk och kulturell bakgrund. I förordet till boken *Kunskap för integration – om makt i skola och utbildning i mångfaldens Sverige* skriver Borevi & Strömblad att man bör ställa sig frågan huruvida dessa institutioner klarar av att förmedla kunskap på lika villkor för elever med svensk respektive utländsk bakgrund (2004).

4.2 Arbetet som lärare i en mångkulturell skola

”Att arbeta med invandrabarn väcker starka känslor. – Bestämmer du ingenting över din fru? frågade en indisk flicka. Till en början saknar man svar. Ju mer man får veta om invandrarfamiljerna och deras kulturer, ju mer lär man sig om sig själv. Kontrasterna är all kunskaps förutsättning”
(Strandberg ur Hultinger & Wallentin 1996:106).

En lärares arbete är både mångfacetterat och varierande. Skillnaden är stor mellan att undervisa i olika ämnen och att undervisa barn eller vuxna. Det är också stor skillnad att vara lärare beroende på var man arbetar. Skillnaden är stor mellan att undervisa i glesbygd, välbärgade villaområden eller i förorter (Carlgren & Marton 2001:33).

Strandberg (1996) menar att man med ödmjukhet och respekt kan nå långt. Han påpekar att skillnaderna mellan invandrargruppers och svenskers syn på t.ex. barnuppfostran, familjesammansättning och kunskapssyn är mycket stor. Skillnaderna finns inte bara mellan dessa, utan också mellan olika invandrargrupper (1996:106).

Lärarna i dessa mångkulturella miljöer står idag inför en ny situation, där det är viktigt att skaffa sig nya förhållningssätt till den verklighet som nu råder. Den pedagogiska kompetensen måste utvecklas, lärarna måste lära sig om migrationsprocesser och vad detta gör för undervisningssammanhanget. Lärarna måste reflektera kring frågor som gäller deras undervisning och hur eleverna på bästa sätt kan skaffa sig kunskaper. Som lärare måste man också vara flexibel bland annat för att hitta mer anpassade former för undervisning. Viktigt är också att lärarna idag kan använda sig utav de kommunikationsmedel som finns (Lahdenperä 2004:33).

Lahdenperä menar vidare om dagens lärare att: ”Genom deras praktiska erfarenheter skapas och provas olika teorier som i sin tur ger ny kunskap” (ibid:33).

Både innebörden och betingelser i lärarnas uppdrag förändras. Som en följd av denna förändring är därför inte innebörden av vad det är att vara lärare densamma från en tid till en annan (Carlgren & Marton 2001:69).

Lahdenperä beskriver att ett interkulturellt förhållningssätt innebär att all personal i skolan är medvetna om den egna kulturbakgrunden, men också har en förståelse för människor som har en annan kulturell bakgrund och en annan utbildningsbakgrund. Ett interkulturellt förhållningssätt innebär också att lärarna är öppna och är beredda och har viljan att lära sig om sina elever och elevers föräldrar. Det kan handla om deras kultur, bakgrund och inte minst om deras liv här i Sverige (2004:69).

Det är mycket viktigt att man som lärare eller ledare kommunicerar på ett bra sätt så att det inte skapas motsättningar mellan olika grupper. Det är också viktigt att man inte nedvärderar andra människors kulturer eller religioner (ibid:64).

I undervisningen är det viktigt att man som lärare tar hänsyn till elevernas språk, kultur och erfarenheter. Undervisningen bör ha relevans för eleverna för att man ska uppnå hög motivation hos dessa. Det som kan bli svårt för lärarna är när eleverna har annorlunda erfarenheter än vad läraren är van vid. Då kan det bli svårt för lärarna att knyta an till elevernas förförståelse (ibid:65).

Strandberg menar att många lärare tvekar inför interkulturella projekt. Det kan vara svårt att hinna med allt som ska göras i skolan och svårt att finna fakta om invandrarländerna. Många

tycker att det är lättare att hålla sig till läroböckerna. Vidare menar han också att det, trots att invandringen till Sverige började för många år sedan, inte finns nästan några böcker som utgår från andra länders kulturer. Nästan all litteratur i skolan utgår från svenska referensramar (1996:124).

Carlgren & Marton menar att lärarnas uppgift är att förverkliga skolans uppdrag. Vidare om lärarnas uppdrag säger de:

”Uppdraget gäller inte enbart att förmedla kunskaper i en instrumentell mening utan också att ge den enskilda eleven tillhörighet i en större sociokulturell mening” (2001:69).

4.3 Interkulturell undervisning

Enligt Lahdenperä (2004:12) besökte Europarådets projekt ”Training of Teachers Responsible for the Education of Migrant Worker’s Children” (1972-82) Sverige under högskolereformen 1977. Det var bland annat genom detta som Sverige kom i kontakt med interkulturell undervisning. Projektet syftade till att den interkulturella undervisningen skulle vara ett medel för att bland annat integrera olika kulturer, länder och minoriteter i det gemensamma Europa samt att skapa en europeisk samhörighet.

I Sverige introducerades begreppet interkulturell undervisning officiellt av språk- och kulturarvsutredningen år 1983. Deras ståndpunkt var *Olika ursprung - gemenskap i Sverige* (SOU 1983:57 ur Lahdenperä 2004:12). Det fanns ett behov av ett begrepp som skulle komma att innefatta förhållningssättet mellan invandrare och svenskar i skolan. Under 80-talets Sverige ville man, genom perspektivet interkulturell undervisning, åstadkomma ett konfliktfritt samhälle där alla kunde leva sida vid sida, oavsett etnicitet. Perspektivet skulle leda till en ökad förståelse för människor med olika etniskt ursprung (Lahdenperä 2004:12-16).

År 1995 skedde en förändring inom svensk invandringspolitik. Denna byttes nämligen ut mot integrationspolitik vilket i sin tur innebar att det skapades en tydligare bild av det mångkulturella samhället. Samma år förklarade Utbildningsdepartementet att:

”Sverige är idag ett mångkulturellt samhälle, vilket måste återspeglas inom utbildningen. Utbildning på alla nivåer måste på en och samma gång främja kulturell identitet samt kunskap om och respekt för andra kulturer” (Lahdenperä 2004:16).

När det gäller begreppet interkulturell undervisning menar Lahdenperä att detta gäller alla elever. Det skall vara ett förhållningssätt och inte ett särskilt ämne. Hon påpekar att detta är något som skall genomsyra hela verksamheten: klassen, skolan, närsamhället. På så vis kan man sträva mot ömsesidig respekt och förståelse för varandra i vardagen (ibid:11-12).

”Interkulturellt är således en term som antyder en process, en gränsöverskridande, interaktion och ömsesidighet och samtidigt sätter kvalitativa och värdemässiga aspekter på kulturmöten” (ibid:15).

Eftersom Lahdenperä vill att den interkulturella pedagogiken skall erkännas som en pedagogik som visar på vårt samhälles mångkulturella utveckling så talar hon om vägen till kunskap. Hur uppnår man kunskap och vilken kunskap är värd mer än annan? Begreppet interkulturalitet går att dela upp i *inter* och *kultur*. Lahdenperäs definition av de två sistnämnda begreppen är: ”Inter betyder växelverkan eller mellanmänsklig interaktion och

kultur i betydelsen att något är kulturellt, det vill säga meningssystem vilka ger ordning och inriktning i människans liv” (ibid:21).

Vidare skriver författaren att den interkulturella undervisningens syfte är att använda sig av konstanta läroprocesser som ska se till att uppfostran och kulturella värderingar inte blockerar vägen för lärande och utveckling (ibid:25).

Som lärare har man inte kunskap om alla elevers erfarenheter och tankegångar och därför måste man, enligt Lahdenperä (ibid:55) praktisera en kunskapsöverföring som bygger på samspel:

”När man talar om pedagogik kan man mena många saker. Pedagogik kan inrymma tankar om uppfostran och undervisning, påverkan, eller om vad som sker i en process i vilka individen konstruerar sin kunskap med hjälp av ”andra”. Vad som står klart är att individen utvecklas i en sociokulturell situation genom pedagogiskt inflytande” (ibid:34- 35).

Westerberg skriver om svårigheterna gällande den interkulturella undervisningen. Hon anser att det inte finns några enkla lösningar utan pekar istället på vikten av att använda sig av elevernas egna erfarenheter. Enligt Westerberg är elevernas egna erfarenheter grunden till allt arbete med interkulturell undervisning (1993:214).

Vidare skriver Lahdenperä om skolans roll gällande den interkulturella undervisningen. Hon påpekar att man inte kan profilera sig som en multietnisk och mångkulturell skola om man bara utgår från det svenska språket och den svenska kulturen. Man måste använda sig av ett annat arbetssätt som vilar på ett annat pedagogiskt innehåll. Man måste också ta hänsyn till varje elevs kultur och erfarenheter (2004:60-70).

En viktig aspekt som Lahdenperä tar upp är att man inte kan behandla alla barn med annan etnisk, kulturell eller nationell bakgrund som en homogen grupp ”invandrarbarn” (ibid: 2004:70).

Hultinger & Wallentin säger i princip samma sak då de påpekar att det är skillnad på hur till exempel zigenare, turkar och iranier fungerar i skolan. Enligt författarna påverkar etnicitet och kultur vilken inlärningsstil man har. Med andra ord kan man inte behandla alla elever lika då ”invandrarna” faktiskt kommer från olika kulturer (1996:117).

4.4 Sociokulturell inriktning

Lahdenperä talar om vikten av samspel i sin bok ”Interkulturell pedagogik i teori och praktik” och att eleverna lär sig i en sociokulturell situation (2004:34-35).

Lev Vygotskij (1896-1935) är den forskare som främst kopplas ihop med den sociokulturella inriktningen. Enligt Claesson var Vygotskijs ståndpunkt att barns utveckling sker i sociala sammanhang. Barnen utvecklas olika beroende på vilken miljö de har växt upp i. Vidare drar Vygotskij paralleller mellan språket och lärandet. Han anser att människan integreras i ett språk som tillhör den miljö man växer upp och befinner sig i (Claesson 2002:29).

Enligt Claesson var två etnologer betydande för Vygotskijs utvecklande av den sociokulturella inriktningen. Det skedde en utveckling av inriktningen när etnologerna kunde beskriva hur lärande bildades genom en kontext:

”Först är det mycket nytt för den som ska lära sig; han eller hon befinner sig i periferin. Så småningom blir mer och mer bekant, och den lärande människan börjar röra sig från periferin mot centrum” (ibid:29).

”Zone of proximal development” eller ”Vygotskijs Utvecklingszoner” är något som man kopplar samman med den sociokulturella inriktningen. Detta innebär att den människa som befinner sig i en situation där ett lärande äger rum, även befinner sig i en zon. Inom denna zon utgörs sedan möjligheten för lärande (ibid:30).

Sammanfattningsvis säger Claesson att det centrala i den sociokulturella inriktningen är kulturen, omgivningen och kommunikationen (ibid:30).

5. Projektet Idéskola för mångfald

I regeringsbeslut 2003-05-28 (U2003/1157/S) fick Myndigheten för skolutveckling i uppdrag av regeringen att arbeta för att förbättra förskole- och skolsituationen i segregerade områden. Myndighetens uppdrag var att främst koncentrera sig på situationen i förskolan och i grundskolan, men till viss del skulle även situationen i gymnasieskolan uppmärksammas (www.ideskola.skolutveckling.se).

I uppdraget ingår bland annat:

”att främja utvecklingen i förskolor och skolor i segregerade områden med syfte att en större andel av eleverna i dessa områden skall nå målen för utbildningen.”

”att särskilt uppmärksamma situationen för de elever som kommer till Sverige sent under sin skoltid”.

”att kartlägga, samla in och analysera framgångsfaktorer samt sprida lärande exempel, t.ex. vad avser kunskaper och strategier i skolor med olika förutsättningar”.

”att särskilt uppmärksamma förutsättningarna för undervisningen i ämnet svenska som andraspråk och användningen av skönlitteratur och bibliotek” (www.ideskola.skolutveckling.se).

Utifrån detta regeringsbeslut har Myndigheten för skolutveckling skapat projektet ”Idéskola för mångfald”. Myndigheten för skolutveckling har valt ut ca trettio skolor, som kan sprida sina idéer om hur man framgångsrikt kan arbeta med mångfaldsfrågor till andra skolor. Syftet är alltså att skolorna både ska samla och sprida erfarenheter till andra skolor, men också dela med sig av sina erfarenheter och lärdomar de får under arbetets gång.

De som fick vara med i första omgången valdes ut bland många förskolor och skolor som anmält sitt intresse av att ingå i ett nationellt nätverk av idéförskolor och idéskolor. Den geografiska spännvidden i nätverket är stort, allt från en skola i storstadsförorten Gårdsten till en förskola i Lycksele. Fyra kriterier spelar in när man väljer vilka som får lov att delta och skolorna ska i sin ansökan beskriva sitt arbete och effekter och resultat av det då det gäller:

- ”helhetssynen på lärande
  - relationerna mellan barn och personal och barn sinsemellan
  - samverkan med föräldrar och närsamhället samt
  - språk och kommunikation”
- (www.ideskola.skolutveckling.se).

För att komma med i projektet ska skolorna och förskolorna beskriva sin verksamhet samt bifoga sin senaste kvalitetsredovisning om det är så att man har en sådan. Förutom dessa kriterier görs urvalet utifrån t.ex. geografisk spridning, andelen flerspråkiga elever samt vilken erfarenhet de har av arbete med elever med utländsk bakgrund. De som sedan gör det slutgiltiga urvalet är Myndigheten för skolutveckling i Stockholm, Göteborg, Malmö, Växjö, Karlstad, Uppsala och Sundsvall, tillsammans med en referensgrupp som består av forskare,

praktiker med erfarenhet av skolutveckling samt erfarenhet av arbete i segregerade miljöer och till sist är det också med en representant för Skolverkets utbildningsinspektion.

Tanken med projektet är att de förskolor och skolor som kommer med ska verka som idéskolor/idéförskolor under en tvåårsperiod. Under denna tid åtar de sig att sprida kunskaper och erfarenheter som de har och får under arbetets gång. Detta ska ske genom att till exempel ta emot studiebesök, kunna svara på frågor samt att de ska presentera sin verksamhet på den gemensamma webbplatsen, ideskola.skolutveckling.se. För detta deltagande får skolorna 50 000 kronor per år (www.ideskola.skolutveckling.se).

5.1 Skolans beskrivning av projektet

På den skolan vi har valt att göra vår undersökning har de skrivit en övergripande beskrivning av sitt mångfaldsarbete och nya målsättningar. Vi har hämtat informationen från skolans hemsida men kommer inte att referera till denna då skolan skall vara anonym.

På skolan anser de att grunden till allt lärande är utvecklingen av en trygg identitet samt språkutvecklingen. Dessa är, enligt skolan, centrala delar för att nå målen i alla ämnen.

De menar att mångfaldsarbetet innebär att medvetet förbättra utbildningsvillkoren och att det är viktigt att man skapar lika villkor för barn med olika etnisk, social, språklig eller kulturell bakgrund. De skriver också att deras uppdrag i och med detta projekt är att beskriva sin verksamhet och sina strategier samt att de ska dela med sig av sina erfarenheter och delta i ett gemensamt lärande med andra skolor. Under det kommande året är målen att följa upp, informera och inspirera kring mångfaldsarbetet. Detta kan ske på till exempel gemensamma konferenser och vid arbetslagsträffar.

Skolan har speciellt tagit fasta på tre punkter som kommer att utgöra kärnan i deras mångfaldsarbete. Dessa är: biblioteket, närmiljön och IT-användningen.

5.2 Biblioteket

De arbetar med reflekterande läsning i alla klasserna. Personalen håller på att utbildas i denna metod. I skolbiblioteket arbetar en bibliotekarie på halvtid som hjälper pedagogerna och eleverna att hitta passande böcker. Det är också bibliotekariens uppgift att hålla biblioteket uppdaterat och anpassat efter barnens önskemål. Tanken med ett fungerande och inspirerande bibliotek är att stimulera bok- och läsintresset hos eleverna. De har schemalagd bibliotekstid varje vecka, boksamtal m.m. På skolan har de ett biblioteksråd som utgörs av elevrepresentanter.

Utvecklingsområden inom biblioteksarbetet

De ska på skolan satsa på bokinköp för de elever med annan kulturell bakgrund som ännu inte har hittat lusten att läsa. De kommer också att satsa på att köpa in andra tekniska hjälpmedel, som t.ex. "Bok och Band". Ett mål är också att de varje månad ska ha "Öppet bibliotek" då barn och föräldrar tillsammans kan besöka biblioteket för att få tips och inspiration till mer läsning.

5.3 Närmiljön

Skolans övergripande beskrivning av arbetet med närmiljön är att barnen lär sig genom att undersöka, reflektera, pröva och iaktta deras närmiljö. På så vis får de förståelse för omvärlden men lär sig också att känna och förstå sin egen förmåga. De anser att genom att känna till sin närmiljös historia bidrar detta till att också lättare kunna reflektera över nutiden och framtiden. Arbetet med närmiljön är också tänkt att stärka elevernas gemenskap, att få dem att utveckla en känsla för gemensamma rötter i sin egen närmiljö.

Några exempel på vad skolan ska arbeta med inom detta är: samhället och dess historia, gemensamma temadagar, de ska samverka med lokala föreningar och företag, med andra skolor och förskolor i stadsdelen, ha utelektioner i närmiljön samt att eleverna ska kunna använda www.hitta.se och göra promenader till elevernas bostäder.

Utvecklingsområden inom närmiljöarbetet

En skolgårdsgrupp ska startas där eleverna kan vara med och utveckla skolgården till ett bra rum för lärande. Det skall också samlas ihop böcker med faktamaterial om närmiljön som ska placeras på en bra och lättillgänglig plats i skolans bibliotek.

5.4 IT-användningen

På skolan vill man utveckla språket genom användningen av multimedia. På så sätt kan eleverna även lära sig svåra begrepp och få en ökad förståelse för omvärlden.

Skolan har Internetuppkoppling och projektorer i de flesta lokaler. De har också egna IT-pedagoger som arbetar på skolan. Dessa pedagoger är alltså fortbildade inom IT.

Exempel på vad skolan ska arbeta med är: att eleverna ska producera och redovisa egna arbeten via datorn, att arbeta med olika kulturers högtider via Sensus almanacka och UR's program på nätet, att läsa och arbeta med nyheter via Internet, att använda Internet som en faktabank och samtidigt öva på källkritik.

Utvecklingsområden inom IT-användningen

Personalen ska få utbildning i Google Earth, källkritik och PowerPoint. Skolan ska också anordna kontinuerliga inspirationsträffar för personalen kring användningen av datorer och Internet.

6. Metod

För att förstå arbetet på skolan har vi valt att göra en halvstrukturerad intervjustudie. Vi är medvetna om att den strukturerade intervjustudien passar bättre för ovana intervjuare och är lättare att bearbeta (Stukát 2005:38). Fördelen med en halvstrukturerad intervju är bland annat att man kan få ut mer djupgående information genom att ställa följdfrågor. Genom dessa kan man få ut oväntad information som man sedan kan få användning för (ibid:39). Därför anser vi att en halvstrukturerad intervju passar vårt arbete bättre med tanke på att vi undersöker *en* skola.

Vi tror att en enkätstudie skulle ha gett ett alltför tunt underlag eftersom det kan vara svårt att få så många lärare, som vi anser att vi hade behövt, att svara på enkäten. En enkätundersökning ger en annan typ av data än en intervjuserie och då hade vi med andra ord behövt fler lärare än de fem som vi har intervjuat. Stukát menar att risken för bortfall minskar med intervjuer i jämförelse med enkäter vilket vi tog hänsyn till (ibid:38).

Vårt mål var att få en jämn könsfördelning mellan våra informanter men detta visade sig vara svårt. Därför fick vi nöja oss med en manlig och fyra kvinnliga informanter. Vår intervjustudie består alltså av halvstrukturerade intervjuer med fem informanter. Inledningsvis ville vi intervjuar tio personer men vi upptäckte ganska omgående att lärarna var negativt inställda till att delta i en intervju. Därför har vi valt att fördjupa de intervjuer vi faktiskt kunde genomföra och känner oss ändå mycket tillfredställda av de svar vi fick ut av intervjustudien. Två av intervjupersonerna arbetar i förskoleklass, två i år 3 samt en i särskild undervisningsgrupp men med erfarenhet som klasslärare i år 4-6. Vårt kriterium var att de vi intervjuade skulle ha arbetat som lärare i minst fem år för att kunna tillhandahålla en viss erfarenhet av yrket.

Vi har valt att bilda intervjuerna för att inte gå miste om material, samt för att kunna tolka intervjusvaren med hjälp av intervjupersonens tonläge på rösten. Vi anser att en intervju med anteckningar skulle bidra till att vi eventuellt missade viktig fakta samt att vi skulle kunna ha svårt att i efterhand tolka svaren.

Vi har valt att medverka under intervjuerna båda två, dels för att båda skulle ha översikt om vad som sades under intervjuerna och dels för att, som Stukát skriver: "Två personer kan upptäcka mer än vad en person gör" (ibid:41) väl medvetna om att informanten kan uppleva detta som störande och känna sig underlägsen vilket i sin tur kan påverka den information som ges (ibid:41). Trots detta anser vi att vårt val bidrar till att vi fick ut mer av intervjun och satsade mycket på att försöka få informanten att känna sig trygg på andra sätt. Ett sätt var valet av en bra miljö där intervjun skulle ske. Alla våra informanter fick själva välja intervjuplats och vi kan poängtera att samtliga valde att sitta i ett grupprum som låg i anslutning till lärarrummet. Detta rum används ofta till viktiga och sekretessbelagda samtal. Deras val stämmer bra överens om den ohotade och lugna miljö som Stukát beskriver som en bra miljö för intervjuer (ibid:40).

Vi var noga med att förmedla att intervjupersonen skulle komma att vara anonym och att vi bandade intervjun för att kunna återge intervjusvaren på bästa sätt.

Med tanke på att vår intervjustudie har genomförts på bara en skola och med bara fem informanter kan vi inte med säkerhet påstå att vårt resultat gäller generellt för alla skolor som medverkar i projektet *Idéskola för mångfald*. Projektet är fördelat på skolor över hela Sverige

vilket gör att det inte skulle vara möjligt för oss att undersöka alla dessa. Vi har därför valt att begränsa oss till en skola men anser inte att detta gör våra resultat mindre intressanta. Vårt syfte med undersökningen var att ta reda på hur man kan arbeta på en mångkulturell skola med hjälp av detta projekt. Eftersom vår undersökning gjordes på en av våra VFU-skolor där en av oss observerat samtliga informanternas undervisning under tidigare tillfällen anser vi att vi fått mer sanningsenliga svar. Detta med tanke på att intervjupersonerna inte kan säga en sak i teorin men göra en annan i praktiken då de är medvetna om att de har observerats av en av oss.

6.1 Vetenskapligt förhållningssätt

Vi har valt att analysera våra intervjuer med hjälp av den hermeneutiska cirkeln. Den hermeneutiska cirkeln innefattar det vi ska tolka, förståelsen och det sammanhang som det måste tolkas i. Den hermeneutiska cirkeln utgår från det faktum att all forskning är i en konstant rörelse mellan helhet och del. Hur man tolkar olika delar av t.ex. en text är alltid beroende av hur man tolkar helheten av texten. Och tolkningen av helheten av en text är alltid beroende av hur man tolkar de olika delar som ingår i texten. Poängen med den hermeneutiska cirkeln är alltså att för att man ska kunna motivera sina tolkningar måste man ha båda delarna, det vill säga att man måste ha tolkningar av det man tolkar i sin helhet och tolkningar av de olika delarna för sig. Det är därför den kallas för cirkel, men ibland kallas den också för en spiral, eftersom man inte står stilla på samma punkt hela tiden, utan förflyttar sig mellan de olika delarna när man analyserar (Gilje & Grimen 2004:190-193).

Gilje & Grimen menar att tolkningar man gör, aldrig kan vara helt korrekta. Det finns ingen absolut korrekt tolkning av en text. Det finns de tolkningar som är mer eller mindre trovärdiga och sanningsenliga bara. Tolkningar bygger ju på personliga erfarenheter och omdömen. Det är svårt att komma ifrån.

”Tolkningar är därför – på samma sätt som vetenskapliga teorier på andra områden – alltid principiellt osäkra: de är alltid principiellt reviderbara utifrån nya informationer” (ibid:202).

När vi har analyserat har vi haft denna metod i åtanke genom att hela tiden försöka tolka de olika delarna av det vi kommit fram till, men också försökt att tolka vårt resultat på ett mer övergripande sätt. Vi har alltså också strävat efter att fokusera på och tolka resultatet i sin helhet.

6.2 Urval

6.2.1 Beskrivning av skolan

Skolan vi valt att undersöka är en F-5 skola med cirka 235 elever. På skolan arbetar man i arbetslag där pedagogerna i Förskolan och år 3 arbetar tillsammans, år 1 och år 4 är ett arbetslag samt år 2 och år 5. Man bildar med andra ord arbetslag utifrån åldersgrupper.

Ett av skolans mål är att alla barn är välkomna då skolan säger sig vara en inkluderande skola.

Sommaren 2007 utsåg Myndigheten för skolutveckling skolan till en idéskola för mångfald där skolan var en av 14 skolor i Sverige som fick detta uppdrag. På skolans hemsida står det skrivet att de på skolan vill arbeta medvetet med att förbättra och skapa lika villkor för elever med olika, kulturell, språklig, etnisk eller social bakgrund.

På skolan arbetar cirka 40 lärare och elevassistenter. Samtliga lärare är behöriga. Både kvinnor och män arbetar på skolan där det även finns en blandning av unga lärare med relativt kort erfarenhet och lite äldre lärare med lång erfarenhet. Enligt skolans hemsida bidrar detta till en god pedagogisk dialog, och skolan anser att detta leder till en bestående utveckling av deras verksamhet.

6.2.2 Beskrivning av intervjupersoner

Intervjuperson 1 är utbildad förskollärare och har arbetat som detta sedan 1973, varav de fjorton senaste åren på denna skola. I nuläget arbetar hon i förskoleklassen. Hon har tidigare erfarenhet av att arbeta på en mångkulturell skola.

Intervjuperson 2 är utbildad lågstadielärare. Hon har arbetat som detta i cirka 25 år. För tillfället arbetar hon i år 3. Hon har både erfarenhet från arbete i en närliggande stadsdel där många av eleverna har utländsk bakgrund. Intervjupersonen har även arbetat i en annan kommun där det i princip bara finns svenska elever.

Intervjuperson 3 är utbildad mellanstadielärare och har arbetat i 36 år. Hon har arbetat på denna skola i 11 år och undervisar för tillfället i år 3. Tidigare har intervjupersonen arbetat i en skola i samma stadsdel. Den skolan skiljer sig från vår skola då den inte har några elever med invandrarbakgrund.

Intervjuperson 4 är utbildad mellanstadielärare med lite fortbildning i specialpedagogik. Hon har arbetat som lärare sedan 1973 och arbetat på denna skola i drygt 10 år. Intervjupersonen har ingen tidigare erfarenhet av arbete i en mångkulturell skola. Hon har tidigare undervisat som klasslärare men leder nu en särskild undervisningsgrupp. I denna grupp finns det enbart svenska elever från år 3-5.

Intervjuperson 5 är utbildad förskollärare. Han har arbetat inom barnomsorgen i 21 år och tog examen 1992. Han har arbetat på denna skola sedan hösten 2000 och arbetar i förskoleklassen. Tidigare arbetade intervjupersonen i en närliggande stadsdel och har således erfarenhet av arbete på en mångkulturell skola.

7. Resultat

Vi har valt att använda oss av ett flertal citat då vi anser att det bidrar till en mer rättvis bild av informanternas svar. Vid vår beskrivning av skolan har vi valt att inte referera till skolans hemsida då detta skulle bidra till att den inte längre förblir anonym. Vi har i vår resultatdel valt att justera språket i några av citaten för att underlätta för läsaren. Exempel på detta är meningsbyggnad och i vissa fall ändring från talspråk till skriftspråk. Vi vill poängtera att vi inte gjort några förändringar som bidragit till att intervju svaren på något sätt förvrängts.

7.1 Positiva aspekter av arbetet i en mångkulturell skola

De intervjuade lärarna trivs i grunden bra på sin arbetsplats. En säger sig till och med trivas mycket bra och detta beror på det stöd han får från sina arbetskamrater. Samtliga poängterade att blandningen av olika kulturer gjorde arbetet spännande och roligt. Alla intervju personer utom en säger sig få ut mycket av arbetet själv, i form av kännedom och mer förståelse av andra kulturer. Intervju person 1 säger:

”Men jag menar min världsbild har ju blivit mycket större och inte den här ’semestervärldsbilden’ utan mer hur det är inne i familjen. Hur lever de? Hur har de det? Hur är det att komma till ett annat land? Hur tar vi emot dem? Hur känner de sig? Osv. Det tycker jag är de stora vinsterna, att man lär sig mycket”.

Intervju person 3 uttrycker samma sak i andra ord:

”Det som är positivt är ju att det blir öppnare, inte lika inskränkt som det svenska. Man lär sig mer om världen och fattar mer varför det är som det är ute i världen. Det tycker jag är positivt, ju mer man lär sig desto bättre”.

Intervju person 2 gör en jämförelse med sin tidigare arbetsplats:

”Jag tycker att det är roligt att jobba med blandningen som det ändå blir när man har barn från olika familjer och olika förhållanden och kulturer. Och jag måste säga att när jag jobbade i en annan kommun, om man får dra sådana paralleller, så fanns ju inte det. Där var det bara välsituerade familjer med skolbakgrund eller akademikerbakgrund. Det kändes i klimatet i skolan. Jag trivs bättre här beroende på att det är blandat”.

7.2 Negativa aspekter av arbetet i en mångkulturell skola

Brist på personal i allmänhet men främst svenska som andraspråkslärare och modersmålslärare är något som alla utom en informant beskriver som negativt med arbetet i en mångkulturell skola.

”Man skulle vilja ha mer resurser ibland. Man skulle till exempel vilja ha modersmålslärare som kommer kontinuerligt och är med i arbetet för att liksom kunna översätta och tolka för barnen på ett annat sätt. Det är det som känns jobbigt ibland. Att man inte kan tillgodose den biten” (Intervju person 1).

Det är svårt att ge alla vad de behöver och ibland känner man sig otillräcklig. Men det är ju inget fel på det mångkulturella för det men det kan bli en brist

i undervisningen för att man skulle vilja göra mer än vad man egentligen klarar av” (Intervjuperson 2).

Intervjuperson 4 tycker att alla klasslärare bör utbildas inom svenska som andraspråk:

”Alltså vi behöver ha svenska som andraspråk, känner jag. Alla klasslärare tror jag behöver det för jag tror inte riktigt att vi fattar problemen, alltså vad de förstår. Vad de egentligen förstår och hur man går vidare och tror att de är med” (Intervjuperson 4).

”Och svenska som andraspråkslärare *måste* det finnas i en mångkulturell skola” (Intervjuperson 5).

Vidare nämner intervjupersonerna andra negativa effekter som till exempel:

”Men sedan tycker jag att många gånger glömmer man våra svenska barn. Att de också har många olika kulturer med sig. Man pratar mycket liksom om att man ska förstärka språk och sådant hos invandrarbarn. Men man glömmer svenska barn som har det hur jäkligt som helst hemma, som inte har något språk med sig heller. Och dem har jag slagits för i alla år” (Intervjuperson 1).

”Om man inte är insatt och kunnig i hur andra kulturer fungerar så händer det oförutsedda saker. Man säger fel saker, man gör fel saker. Man trampar i klaveret. Om vi tänker på det här med Ramadan och fasta och sådant. Det har förekommit att man inte accepterar att en del barn vill ställa upp på det. Och det anser jag att vi måste göra. Det måste ju vara familjen som bestämmer det” (Intervjuperson 3).

”Sedan kan jag tycka att det inte får bli för mycket. Alltså för många (syftar på invandrarbarn) i vissa klasser. Då berikar det inte utan då blir det snarare inte så bra” (Intervjuperson 4).

7.3 Undervisning i en mångkulturell skola

Merparten av intervjupersonerna säger sig ta tillvara på elevernas olika bakgrund genom att man tillsammans talar om exempelvis olika religioners högtider. De påpekar också att eleverna i de lägre åldrarna får ta med sig saker hemifrån. Informanterna säger att eleverna då ofta tar med sig något från deras länder som man sedan kan använda sig av i undervisningen.

”Om de firar något hemma, hur de firar och även att de får berätta hur det ser ut hemma. För det kan ju också vara väldigt olika” (Intervjuperson 1).

”Sedan måste man i 4-5:an läsa om islam, besöka en moské. Se byggnaden, *Aha, ser det ut så!? Gör man så!?* Det tycker jag är jätteviktigt. Att man ser skillnader och likheter mellan de här tre stora religionerna” (syftar på Islam, Kristendomen och Judendomen) (Intervjuperson 3).

Att bjuda in föräldrar till förskolan och skolan är också ett exempel som två av de intervjuade lärarna nämner. Då får föräldrarna berätta om exempelvis deras hemland med tillhörande seder m.m. Intervjuperson 4 som arbetat som mellanstadielärare säger att det är svårt att få föräldrar att ställa upp på detta. Intervjuperson 1 som jobbar i förskolan säger:

”Men jag tror att det är lättare för oss i förskolan att bjuda in föräldrar. De känner inte samma krav som de kan göra i grundskolan. Då är det ju plötsligt lektion och det är det ju inte hos oss. Föräldrarna har lättare att komma till oss och berätta” (Intervjuperson 1).

En intervjuperson påpekar att det är viktigt att inte göra skillnader mellan eleverna:

”Jag vet inte om jag gör något specifikt, jag försöker låta alla komma till tals. Det är inget konstigt att man kommer från någon annanstans. Det är helt naturligt” (Intervjuperson 2).

En annan intervjuperson har bland annat använt sig av sagor från andra länder. Eleverna har fått ta med sig en saga hemifrån som är skriven på deras modersmål. De har läst upp sagan inför klassen och sedan översatt den till svenska.

7.4 Exempel på krav som ställs på lärare i en mångkulturell skola

De intervjupersoner som arbetar i förskolan samt lågstadiet talar om vikten av att arbeta i smågrupper för att nå ut till alla elever, en så kallad nivåanpassad undervisning.

”Man måste noga ha tänkt igenom de svårigheter som vissa barn har, språkligt, så att det finns olika svårighetsgrader hela tiden” (Intervjuperson 2).

Intervjuperson 5, som arbetar i förskolan säger att de använder sig av olika typer av språklekar, så som till exempel Bornholmsmodellen.

Bornholmsmodellen är ett program som är till för att utveckla barns språkliga medvetenhet, innan läsinlärning sker. Programmet är vetenskapligt utprövat. Tanken med programmet är att med lustfyllda språklekar förebygga läs- och skrivsvårigheter. Det finns undersökningar som visar att detta program är speciellt bra för barn som ligger i riskgruppen för att utveckla läs- och skrivsvårigheter (www.bornholmsmodellen.nu).

Genom hela intervjun betonar han vikten av språket:

”Man får förklara varenda ord när man till exempel läser en saga och ord som barnen inte förstår, som kanske kastrull. Då försöker man förklara vad en kastrull är för något. Det beror på hur barnen är. Jag menar, kan de svenska så blir det en helt annan berättelse” (Intervjuperson 5).

En av intervjupersonerna påpekar vikten av att känna till olika kulturer. Hon menar också att det är viktigt att eleverna är medvetna om att hon som lärare bryr sig om deras bakgrund. Hon anser att det handlar om:

”... att jag måste känna till om olika kulturer och att jag måste bry mig om det. Samt låta deras kulturer komma fram och inte bara det svenska. Att verkligen ta in så mycket som möjligt från världen. Och särskilt från där de kommer ifrån” (Intervjuperson 3).

Intervjuperson 4 använder sig av eleverna som är väl insatta i det svenska språket som en resurs i klassrummet. De hjälper till att förklara för de andra eleverna. Det vill säga för de som inte har ett lika välutvecklat ordförråd.

”...jag tror att jag behöver ha hjälp som klasslärare för att få med mig allihopa. Det tror jag” (Intervjuperson 4).

Intervjupersonerna påpekar att de krav som ställs på dem är svåra men merparten anser sig göra det bästa av situationen med tanke på de resurser som finns att tillgå. En anser sig inte riktigt kunna uppfylla kraven.

”Om vi är full personalstyrka då får jag säga, annars så går det ju inte. Då kan man inte gå ifrån och göra mindre grupper” (Intervjuperson 1).

”Sedan är det ju så många kulturer. Särskilt i den klassen jag har nu. Jag vet inte vilket ben jag ska stå på nästan. Det är svårt många gånger” (Intervjuperson 3).

Vi får uppfattningen att samtliga av de intervjuade lärarna tycker att det är stimulerande och motiverande att ha krav på sig som lärare. En av dem säger att det är en utmaning men att det samtidigt är kul. En annan säger sig tänka självkritiskt om det är någonting som inte fungerar med eleverna. Han ställer sig frågor som: *Vad gick snett? Varför? Vad kan jag göra bättre nästa gång?*

7.5 Projektet Idéskola för mångfald

Alla intervjupersoner är positivt inställda till projektet och alla utom en verkar väl insatta i hur de ska arbeta med detta. De fyra informanterna som är väl insatta påpekar att projektet inte innebär något nytt arbete för skolan. Istället arbetar man med det man redan gör, det vill säga, biblioteket, närmiljön och IT-klassrum. Skillnaden från tidigare är att man nu dokumenterar det hela och arbetar med det på ett mer medvetet sätt. Två av intervjupersonerna påpekar vikten av de bidrag som skolan får genom att delta i projektet. Dessa pengar går, enligt intervjupersonerna till fortbildning och inköp av material.

”Projektet bygger på att vi redan ska visa upp det vi gör. Så det ska ju inte vara så stor skillnad i det vi redan gör. Det ska bli tydligare och jag kanske kan få nytta av det eftersom jag ser det på ett annat sätt. Det blir tydligare för mig vad som egentligen görs eftersom jag kan visa upp det på studiebesök...” (Intervjuperson 2).

”Vi ska göra det vi redan gör ännu bättre och så ska vi kunna visa upp det för andra. Vi får möjlighet till lite fortbildning och studiebesök genom att vi får pengar. Att bli ännu bättre på det vi gör” (Intervjuperson 3).

Alla våra intervjupersoner påpekar att projektet innebär att de ska ta emot studiebesök från andra skolor för att visa hur de arbetar med mångfald. Samtliga uttrycker att de är positiva till projektet. Enligt en intervjuperson är emellertid inte alla lärare på skolan lika positiva till projektet. Hon säger:

”En del kanske inte är så motiverade, men vi gör ju nästan många av de här sakerna naturligt, så jag tycker inte folk borde bli så upprörda egentligen. Det är ju inte så många nya saker som vi ska göra” (Intervjuperson 4).

Intervjupersonerna påpekar att det inte har skett några större förändringar på skolan i och med projektet. Samtliga verkar vara överens om att projektet innebär att man ska arbeta med det man redan gör, synliggöra, dokumentera samt utvärdera detta.

När det gäller vad projektet kan komma att innebära för skolans utveckling tror de flesta informanter att de kommer att komma längre i sitt arbete, än vad de hade gjort om dem inte deltagit i projektet. Två av intervjupersonerna uttrycker oro att deras medverkan i projektet ska leda till att enbart barn med utländsk bakgrund ska söka sig till skolan.

”Jag hoppas att det inte blir så att det bara blir barn från andra länder som söker sig hit. Jag hoppas att det fortfarande blir så att det är lite lika. Lika många invandrare som svenskar” (Intervjuperson 4).

Något annat som intervjupersonerna tar upp är att projektet kan bidra till att marknadsföra skolan på ett bra sätt. Vidare uttrycker de också att bidraget och uppmärksamheten de får genom deltagandet i projektet blir en drivkraft för personalen på skolan. På så sätt kan man komma längre än vad man gjort om man inte kommit med i projektet.

Alla intervjupersoner utom en ger en bra bild av projektets mål och syfte och säger att detta ständigt diskuteras. Vad ska pengarna gå till? Hur ska vi visa upp vår skola för andra? Och så vidare. Genom dessa diskussioner bildas det automatiskt en utveckling av verksamheten.

8. Diskussion

8.1 Metoddiskussion

Med tanke på att vi endast undersökt *en* mångkulturell skola kan vi inte med säkerhet säga att våra slutsatser gäller generellt för mångkulturella skolor, men i och med att Sverige anses vara ett mångkulturellt samhälle är detta resultat ändå av stor vikt, då många andra skolor och lärare har samma utgångsläge för sin undervisning som den skola vi har studerat i vårt arbete. Med utgångsläge menar vi de skolor som ligger i områden där många av invånarna har utländsk bakgrund vilket i sin tur innebär att skolorna i dessa områden undervisar ett flertal elever med olika kulturer. Under vår intervjustudie kom intervjupersonerna in på språket och dess betydelse i arbetet gällande den mångkulturella skolan. Därför har vi valt att lägga viss vikt vid detta i vår diskussion trots att vår uppsats från början hade en annan utgångspunkt. Att belysa just språket på en mångkulturell skola skulle vara intressant gällande vidare forskning.

8.2 Positiva och negativa aspekter av arbetet i en mångkulturell skola

Det tycks finnas en del negativa aspekter med arbetet på en mångkulturell skola. Samtidigt trivs intervjupersonerna på sin arbetsplats. De får ett utbyte av den mångkulturella miljö de vistas i och lär sig om andra länder och kulturer. En av intervjupersonerna säger sig ha blivit öppnare för andra kulturer genom hennes arbete i en mångkulturell miljö. Kanske mötet med elevernas olika ursprung och kultur har bidragit till att intervjupersonen fått en bättre förståelse för andra kulturer. Lahdenperä (2004) betonar vikten av att lärarna känner till bakgrunden till olika kulturer för att kunna skapa förståelse för dessa.

”En interkulturell kompetens förutsätter ett förhållningssätt som baseras på öppenhet och förståelse och ska leda till en god tvåvägskommunikation mellan individer med olika etnisk eller kulturella bakgrunder. För att nå en sådan relation mellan individerna krävs kunskaper om ’den andre’, eller ett förhållningssätt som kan hjälpa oss att skaffa oss kunskaperna när vi behöver dem” (2004:34).

Som vårt resultat visar så upplevs bristen på personal som en negativ aspekt. Detta bidrar till att lärarna känner sig otillräckliga. Lärarna har med andra ord inte fortbildning i hur man arbetar med elever som har annat modersmål än svenska samtidigt som de är medvetna om att det är något som bör finnas på en mångkulturell skola. Å ena sidan verkar lärarna vara väl medvetna om hur viktigt det är med svenska som andra språk. Å andra sidan kan man se tecken på att lärarna fortsätter att arbeta som om alla elever hade svenska som modersmål. Det är självklart svårt för lärarna att undervisa i svenska som andraspråk om de inte har utbildning i ämnet men det skulle vara intressant att undersöka hur många av dem som skulle vara villiga att gå en fortbildningskurs i ämnet svenska som andraspråk.

Storstadskommitténs delbetänkande ”Att växa bland betong och kojor” (SOU 1997:61) bekräftar att stora nedskärningar har skett inom barnomsorgen och att detta främst drabbar barnen i de utsatta stadsdelarna. Med tanke på att en stor del av dessa barn och elever har invandrarbakgrund bör det därför i dessa områden satsas på fler antal lärare och annan kompetent personal för att tillgodose elevernas behov (ibid:121).

Med vår resultatdel som facit kan vi se att skolan vi undersökt har drabbats av nedskärningar. Ingen av eleverna i förskoleklassen har tillgång till modersmålslärare då det är en stor brist på

dessa i staden. En intressant notis är att styrdokumentet, det vill säga det regelverk som skolorna ska följa, betonar vikten av svenska som andraspråk och modersmål.

I Skolverkets utgåva av "Grundskolan- kursplaner och betygskriterier" (2000) står det skrivet under "Ämnets syfte och roll i utbildningen" gällande Modersmålsundervisning:

"Utbildningen i modersmål syftar dessutom till att främja elevernas utveckling till flerspråkiga individer med flerkulturell identitet. Lärandet är starkt förknippat med modersmålet och att befästa kunskaper i det egna språket är en väg till att lära också på svenska" (2000: 37).

Gällande Svenska som andraspråk:

"Syftet med utbildningen i ämnet svenska som andraspråk är att eleverna skall uppnå en funktionell behärskning av det svenska språket som är i nivå med den som elever med svenska som modersmål har" (2000:102).

Detta medför i sin tur att skolan får det svårare att arbeta efter de mål och riktlinjer som läroplanen förmedlar. Har man inga svenska som andraspråkslärare och brist på modersmålslärare kan inte eleverna få den ultimata utbildningen. Viktigt att tillägga här är att eleverna från och med årskurs 1 har tillgång till modersmålslärare men det visar sig ändå vara en brist i förskoleklassen. Där börjar eleverna så smått med skolundervisning med undantag från modersmåls- och svenska som andraspråksundervisning. Frågan är då om dessa två ämnen inte värdesätts på samma sätt som alla de andra ämnena i skolan?

I SOU:1997 talar man om orsakerna till varför skolor i de utsatta stadsdelarna har svårigheter att uppfylla målen med undervisningen. I studien påvisar skolorna att detta beror på att de utländska eleverna har svårigheter gällande det svenska språket.

Sjöqvist & Lindberg genom Hultinger & Wallentin (1996) menar att elever med utländsk bakgrund ska få undervisning i svenska som andraspråk av kvalificerade lärare och att ämnena ska vara anpassade efter elevernas förutsättningar och behov. Undersökningar från till exempel USA och Kanada visar att det tar ungefär 5-8 år för andraspråkseleverna att nå upp till en nivå som motsvarar förstaspråkseleverna. Detta visar att det tar lång tid och att det är av stor vikt att en långsiktig satsning görs för att andraspråkseleverna ska kunna erbjudas samma lämpliga skolgång som förstaspråkseleverna (ibid:85).

Skolan vi undersökt kommer därför sannolikt ha elever som aldrig uppnår förstaspråkselevernas nivå gällande språket då skolan inte har möjlighet att bidra med lärare i svenska som andraspråk.

De positiva aspekterna med arbetet i en mångkulturell skola gäller främst mötena mellan barnen och kollegorna medan de negativa aspekterna gäller sådant som lärarna själva har svårt att påverka, det vill säga brist på resurser och sådant som politiker och högre instanser bestämmer om. Hur ska lärarna på skolan kunna bedriva en undervisning som tillgodoser alla elevers behov om de inte får tillgång till fortbildning i svenska som andraspråk? Som vi beskrivit ovan så är forskare liksom Skolverket överens om vikten av svenska som andra språk och modersmål. För att lärarna ska kunna arbeta i en mångkulturell skola krävs det att de har utbildning inom främst svenska som andra språk då vi på vår utbildning fått erfara att språket ligger till grund för allt lärande. Ska lärarna ta hjälp av eleverna med svenska som

modersmål för att alla i klassen ska hänga med och förstå för att de själva inte har kunskapen om hur man arbetar med barn som har annat modersmål än svenska? Ska lärarna fortsätta med sin undervisning som om de bara hade barn med svenska som modersmål? När det råder brist på resurser och pengar till fortbildning så ställs lärarna inför svåra val. De tvingas bedriva en undervisning som sträcker sig bortom deras kompetens.

8.3 Krav som ställs på lärare i en mångkulturell skola

Intervjupersonerna som bedriver sin undervisning i förskolan och för tidigare åldrar påpekar att det är viktigt att eleverna får arbeta i smågrupper. De menar att det är viktigt att nivåanpassa undervisningen. Det anser vi vara ett bra sätt att arbeta eftersom eleverna i mångkulturella skolor ofta ligger på väldigt olika nivåer, speciellt när det gäller det språkliga. Intervjupersonerna som arbetar i förskoleklassen nämner dock att detta endast går att genomföra om man är full personalstyrka. Hur gör då lärarna för att kunna tillgodose alla barnens behov? De är för det mesta ensamma i klassrummet. En lärare nämner att det är viktigt att man noga tänker igenom de svårigheter som vissa av eleverna kan ha med språket och vikten av att det alltid ska finnas olika svårighetsgrader. Å ena sidan finns det ofta fler barn i en förskoleklass än i en grundskoleklass. Å andra sidan borde det finnas andra sätt för förskolelärarna att arbeta med nivåanpassad undervisning, förutom att dela upp gruppen i mindre grupper.

Utifrån våra intervjuer fick vi fram att de största kraven som lärarna upplevde var att hantera språkundervisningen på ett givande sätt och att de känner att de måste ha mycket kunskap om många olika kulturer.

En lärare påpekar i intervjuerna att det är av stor vikt att man som lärare känner till elevernas olika bakgrunder och visar att man bryr sig om dessa. Som vi tidigare nämnt i den teoretiska anknytningen så påpekar Lahdenperä precis detta genom att säga att lärarna som arbetar utifrån ett interkulturellt förhållningssätt ska vara öppna och ha viljan att lära sig om sina elever och deras föräldrars bakgrund.

Något som vi ansåg vara intressant som kom fram i intervjuerna var att en lärare sa sig använda de ”duktiga” svenska eleverna som en resurs i klassrummet. Hon menade att de hjälpte till att förklara för de elever som har problem med att förstå uppgifterna och/eller språket. Denne intervjuperson ansåg sig behöva denna hjälp för att få med sig alla elever i undervisningen.

Runfors tar upp detta som ett resultat av hennes fältstudier:

”Det var då inte i första hand den mångfald av erfarenheter som sammanförts i klasserna som lyftes fram. Det var istället ”invandrabarnen” som skulle tillföras erfarenheter av ’det svenska’ genom att blandas med ’svenska barn” (Runfors ur Borevi & Strömblad 2003:44).

Det som är mest intressant med detta är att hon här nämner de svenska eleverna som resurs, men ingenting om att använda eleverna med utländsk bakgrund som resurs. Kan inte dessa elever minst lika väl användas som goda resurser i undervisningssammanhang? Det är

intressant att notera att tankar som dessa finns bland lärare på en idéskola för mångfald som säger sig vara positivt inställda till interkulturell pedagogik.

Utifrån vårt resultat kan man se att resursbristen är ett återkommande problem när det gäller undervisningen i vår undersökta skola. Samtidigt säger sig lärarna göra sitt bästa utifrån sina förutsättningar. Frågan är dock om de skolor som lyckats bra i sin utveckling av interkulturell undervisning har haft tillgång till mer resurser eller om de helt enkelt inte låtit resursbristen påverka? Att lärarna av eget intresse kanske har läst litteratur som gjort att de utvecklat sin kompetens.

8.4 Undervisningen i en Idéskola för mångfald

Lärarna som vi intervjuat säger sig ta tillvara på elevernas erfarenheter men vi tolkar det som om detta enbart sker vid enstaka tillfällen. Detta med tanke på att de främst nämner att de talar om religiösa högtider, hur dessa firas och att eleverna i de lägre åldrarna tar med sig saker hemifrån, som då skulle symbolisera deras kultur. De säger att de gärna vill att föräldrar ska komma och berätta om hemlandet och dess seder men vi tolkar det som om detta inte sker frekvent. Detta därför att intervjuaren visar att det verkar vara svårt att få föräldrar att komma till skolan och berätta. Kan detta vara ett bevis på att kontakten skola - föräldrar inte fungerar? Varför ska bara de utländska barnens föräldrar komma till skolan och berätta om deras bakgrund? Ger inte det en "Vi och Dom"-känsla? Om man vill bjuda in föräldrar så varför inte välkomna alla, oavsett var de kommer ifrån?

Som vi tidigare nämnt i avsnittet om teorianknytning så menar Lahdenperä (2004) att den interkulturella undervisningen ska vara ett förhållningssätt som genomsyrar allt arbete i den mångkulturella skolan. Skolan visar på ett intresse för arbete med mångfald genom sitt deltagande i projektet Idéskola för mångfald. Enligt våra observationer tar de in IT i den dagliga undervisningen. De arbetar med närmiljön på bland annat Elevers val samt högläsning och reflekterande läsning som sker dagligen i varje klass. Westerberg talar om vikten av att utgå från elevernas egna erfarenheter och att man i en mångkulturell skola inte bara kan utgå från den svenska kulturen med allt vad det innebär (1993:214). Skolan vi undersökt har utgått från närsamhället, det vill säga stadsdelens historia. Å ena sidan härrör stadsdelens historia från den svenska kulturen vilket motsäger det som Westerberg anser vara viktigt. Å andra sidan är närsamhället förstås något som eleverna vistas i dagligen och därför har kunskap om och erfarenhet av.

En viktig aspekt som kom fram under intervjuerna är att lärarna i sin undervisning försöker balansera mellan att å ena sidan "arbeta mångkulturellt", å andra sidan "behandla alla lika". En intervjuperson påpekar att man inte ska göra någon skillnad på eleverna. Att alla ska behandlas med samma respekt och lika värde är förstås självklart. Men å andra sidan är det främst ur utbildningssynpunkt i allra högsta grad viktigt att absolut inte behandla alla elever lika. Vi tycker dock att det verkar som om begreppet "behandla alla lika" används i ett gott syfte men på fel sätt av intervjupersonen i fråga. Det låter bra men blir fel. Strandberg talar om vikten att *inte* behandla alla lika, och särskilt gällande mångkulturella skolor. Han ger exempel på när man måste ta hänsyn till olika religioner och seder:

"En del elever önskar att få byta om och duscha för sig själva. Det kan vara svårt för zigenska elever att göra sina läxor om de haft besök av släktingar, eftersom man enligt zigensk tradition inte får säga åt sina gäster att gå.

Sådant måste skolan ta hänsyn till. Man måste också ta hänsyn till olika matvanor och religiösa förbud när det gäller skolmaten. De muslimska eleverna kan inte tvingas med när klassen går på adventsgudstjänst” (1996:110).

En av intervjupersonerna tar upp detta med hänsyn och betonar vikten av det Strandberg menar. Denne intervjuperson är den som verkar vara mest positiv till arbetet med *Idéskola för mångfald* men också till en mångkulturell skola i stort.

En av intervjupersonerna talar om vikten av att se de svenska eleverna och att behålla den svenska kulturen. Vidare talar hon om att det finns svenska barn som också har det svårt hemma. Vad menar hon med ”den svenska kulturen”? Vad är egentligen svenskt? Har alla från andra kulturer en besvärlig situation i hemmet?

Utifrån vårt resultat kan vi se att lärarna å ena sidan använder sig av olika moment i undervisningen för att ta in som de uttrycker det, *andra kulturer*. Å andra sidan talar lärarna däremot inte om det som Lahdenperä tar upp med att man i en multietnisk och mångkulturell skola måste använda sig av andra arbetssätt som vilar på ett annat pedagogiskt innehåll (2004:70).

8.5 Framtiden

Som vi tidigare nämnt så är alla intervjupersonerna positiva till projektet *Idéskola för mångfald*. Det bidrag som skolan får för att medverka i projektet verkade ha fått de flesta lärarna motiverade. Något som verkade oklart var vad pengarna skulle användas till. Att pengarna skulle användas till fortbildning gällande den mångkulturella skolan och mångfald i stort, var alltså ingen självklarhet. Men det verkar ändå finnas en vilja bland lärarna för att fortbilda sig för att utvecklas som lärare i den mångkulturella miljön. Det är anmärkningsvärt att ingen av lärarna var säkra på vad pengarna skulle användas till. Det är de som genomför projektet och det borde rimligtvis vara de som får bestämma vad pengarna ska gå till. Samtidigt som lärarna talar om att de vill fortbilda sig så påpekade samtliga att projektet *Idéskola för mångfald* inte skulle innebära särskilt mycket merarbete. Det verkade spela en mycket viktig roll för lärarna. Skolan behöver inte genomgå någon större förändring och därmed behöver inte lärarna anstränga sig särskilt mycket. Samtidigt som lärarna vill att skolan ska utvecklas och genomgå en förändring så vill de inte behöva anstränga sig särskilt mycket.

Något oväntat och intressant som kom upp under intervjuerna var att vissa av intervjupersonerna sade sig vilja ha en *blandning* av svenska och utländska elever. De är rädda att projektet *Idéskola för mångfald* ska bidra till att fler utländska elever och färre svenskar söker sig till skolan. Här kan man tydligt se att intervjupersonerna i fråga skiljer mellan invandrare och svenskar. De ser invandrarna som en homogen grupp och verkar inte ta hänsyn till att de faktiskt kommer från olika länder.

Wikström beskriver sin internationella klass utifrån deras olika språk:

”Majoriteten av ungdomarna är tvåspråkiga. Men det handlar inte bara om svenska och *ett* hemspråk, som är gemensamt för alla invandrarelever. Elva olika språk finns representerade. Gruppen invandrarelever har inte heller en gemensam kulturbakgrund. Här finns kunskaper och erfarenheter från tolv olika kulturer, den svenska inräknad. De enskilda individerna är tvåspråkiga. Klassen är multispråklig och multikulturell” (1996:130).

Vi tycker oss urskilja att vissa av lärarna på skolan vi undersökt inte tänker i Wikströms banor utan ser som vi tidigare nämnt, invandrarna som en homogen grupp. Hur ska man arbeta och utveckla ett projekt om mångfald om man har en negativ inställning till för många invandrarelever? Och inte att förglömma, att man som lärare inte ser att invandrarna faktiskt inte har en gemensam kultur utan flera olika. Iranier och somalier är båda invandrare i Sverige men har skilda kulturer. Alla invandrare kommer inte från samma land med samma kultur.

9. Slutdiskussion

De slutsatser vi kan dra utifrån vårt arbete är att det inte är någon enkel uppgift att arbeta utifrån ett interkulturellt förhållningssätt. Det krävs mycket engagemang, motivation och framförallt kunskap av personalen på skolan för att detta skall kunna genomföras på ett riktigt bra sätt. Ett problem är att de mål som finns uppsatta både från skolan själv och från läroplanen verkar vara svåra att uppfylla fullt ut i och med att det råder resursbrist. Det behövs mer kunnig personal som har utbildning inom specifika områden som till exempel svenska som andraspråk och inom de olika modersmål som behövs på skolan. Det behövs för att elever med utländsk bakgrund ska få den undervisning som de behöver och har rätt till, men också för att stödja de andra lärarna i sitt arbete med elever från många olika kulturer.

Vårt arbete visar att den undersökta skolan har kommit en bra bit på vägen när det gäller tänkandet kring hur man kan arbeta interkulturellt. Det känns dock som att de har en bit kvar innan de har lyckats få detta förhållningssätt att genomsyra undervisningen i stort och inte bara vara ett slags moment som kommer som inslag här och där. Som sagt arbetar ändå denna skola på ett konkret sätt att försöka nå en högre standard när det gäller den interkulturella undervisningen. De arbetar medvetet med att utveckla sitt bibliotek, så att alla elever ska få en möjlighet att kunna läsa böcker som passar just dem och arbetar med att försöka väcka läsintresset hos alla elever. De lär eleverna om närmiljön för att med denna som grund kunna utveckla elevernas kunskaper om det som finns utanför närmiljön. De har som ett mål att utveckla och använda sig mer utav IT i undervisningen. De har tydliga mål som de strävar mot när det gäller hur de skall kunna förbättra undervisningen ur ett mångfaldsperspektiv. De skall gynna alla elever, oavsett var eleverna kommer ifrån.

Inställningen till projektet Idéskola för mångfald är mycket positiv och det tror vi bidrar till att denna skola ändå har kommit så långt som de har gjort med arbetet mot sina uppsatta mål som de har för skolan. Bara att de ens är med i projektet är ju ett arbete med interkulturell undervisning i sig. Utifrån vår uppsats verkar det som att medverkan i projektet motiverar och stimulerar lärarna till att fortsätta att förbättra sitt arbete. Medverkan i projektet har startat diskussioner om sådant som kanske inte hade kommit upp alls innan, vilket är positivt. Man ser det som något viktigt att dela med sig av sina erfarenheter till andra och på det sättet också vidareutveckla sin egen verksamhet.

Vi har under arbetets gång insett att det är en stor, men också spännande utmaning att arbeta i en mångkulturell skola. Det ställs höga krav på lärarna och det är inte alltid lätt att uppfylla dessa krav. Det är viktigt med mycket kunskap för att kunna bedriva undervisning på ett sätt som är bra och givande för alla elever. Vi inser också vikten av att man i en mångkulturell skola, men antagligen likaså i andra miljöer, har gemensamma och tydliga mål att sträva mot.

Referenslista

- Borevi, Karin & Strömblad, Per (SOU 2004) *Kunskap för integration – om makt i skola och utbildning i mångfaldens Sverige*. Stockholm: Elanders Gotab AB.
- Borgström, María (2004) "Lärarens interkulturella kompetens i undervisningen" i Lahdenperä, Pirjo (red.) *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Carlgren, Ingrid & Marton, Ference (2001) *Lärare av imorgon*. Stockholm: Lärarförbundets Förlag.
- Claesson, Silwa (2002) *Spår av teorier i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Giddens, Anthony (2003) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Gilje, Nils & Grimen, Harald (2004) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Hultinger, Eva-Stina & Wallentin Christer (1996) *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Jansson, Lars (2002) *Mångkultur eller välfärd?* Göteborg: Bokförlaget Vitsippan.
- Lahdenperä, Pirjo (2004) "Att utveckla skolan som interkulturell lärandemiljö" i Lahdenperä, Pirjo (red.) *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, Pirjo (2004) "Interkulturell pedagogik- vad, hur och varför?" i Lahdenperä, Pirjo (red.) *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundh, Christer (2005) *Invandringen till Sverige*. Avesta: SNS Förlag.
- Norman, Karin (1996) *Kulturella föreställningar om barn – ett socialantropologiskt sätt*. Rädda Barnen, Christer Persson tryckeri AB.
- Runfors, Ann (SOU 2004) "När blir man svensk? – om hur skilda möjligheter skapas i skolvardagen samspel" i Borevi, Karin & Strömblad, Per (red.) *Kunskap för integration – om makt i skola och utbildning i mångfaldens Sverige*. Stockholm: Elanders Gotab AB.
- Sjöqvist, Lena & Lindberg, Ingrid (1996) "Svenska som andraspråk – varför det?" i Hultinger, Eva-Stina & Wallentin, Christer (red.) *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Storstadskommittén (SOU 1997) *Att växa bland betong och kojor: ett delbetänkande om barns och ungdomars uppväxtvillkor i storstädernas utsatta områden* Stockholm: Gotab
- Strandberg, Max (1996) "Mångfalden en guldgruva" i Hultinger, Eva-Stina & Wallentin, Christer (red.) *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Stukat, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Westerberg, Boel (1993) "Interkulturell undervisning - vad är det?" i Arnstberg, Karl-Olov (red.) *Kultur, kultur och kultur- perspektiv på kulturmöten i Sverige*. Stockholm: Liber Utbildning AB.

Wikström, Inger (1996) "Samhällsorienterande ämnen är språk och kultur" i Hultinger, Eva-Stina & Wallentin, Christer (red.) *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Internet

Skolverket Lpo-94, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet

Hämtat 17 december 2007,

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>

Myndigheten för skolutvecklings hemsida för Idéskolor för mångfald

Hämtat 17 december 2007,

<http://www.ideskola.skolutveckling.se>

Statistiska Centralbyråns hemsida

Hämtat 17 december 2007

http://www.scb.se/statistik/_publikationer/BE0101_2006A01_BR_10_BE0107TAB.pdf

Sveriges Riksdag

Hämtat 19 december 2007

http://www.riksdagen.se/templates/R_Page____1599.aspx

Bornholmsmodellens hemsida

Hämtat den 28 december 2007

<http://www.bornholmsmodellen.nu/>

Bilaga 1.

Intervjufrågor

1. Vad har du för utbildning och hur länge har du arbetat som lärare?
2. Hur och varför hamnade du på den här skolan?
3. Hur länge har du arbetet här?
4. Trivs du med att arbeta som lärare på den här skolan?
5. Vilken årskurs undervisar du i nu?
6. Vad anser du vara positivt med att arbeta i en mångkulturell skola? Varför? På vilket sätt?
7. Hur skulle du definiera ordet ”mångkulturell”?
8. Vad anser du kan vara negativt med att arbeta i en mångkulturell skola?
9. Vilka krav ställs på dig som lärare då du undervisar i en klass med elever som har olika etnisk bakgrund?
10. Hur känns det att dessa krav ställs på dig?
11. Känner du att du uppfyller dessa krav?
12. På vilket sätt arbetar du med att ta tillvara på elevers olika bakgrund i din undervisning?
13. Känner du att du som lärare och människa har lärt något av detta arbete, i så fall – vad?
14. Vad innebär projektet *Idéskola för mångfald*? Vad är målen med projektet? Vad tycker du om projektet?
15. Vilka förändringar har skett på skolan sedan ni gick med i projektet *Idéskola för mångfald*?
16. Vad tror du att du som lärare kan få ut av detta projekt när det gäller din undervisning?
17. Vad tror du att detta projekt kommer att bidra med när det gäller skolans utveckling?

